

ΤΑ ΤΕΙΧΗ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

(Σκίτσα ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολι)

I

ΑΠΟ τὴν ἄκρη αὐτῆς τοῦ Ἐπταπυργίου ἐκίνησα σήμερα νὰ κάμω τὸν γῦρο τῆς Πόλεως. Γῦρο μὲ τὸ ἄλογο. Ἐπτὰ μεγάλοι πύργοι ὀνοματίζουν ἑδῶ τὰ Κάστρα Γεδὴ κουλέ καὶ θριαμβευτικὴ πόρτα, ἡ Χρυσόπορτα, ἐστόλιζε ἄλλοτε τὴν τελευταῖα αὐτὴ γωνία τῆς Πόλεως. Τώρα μόλις τὴν διακρίνω παλαιὰ καὶ σκουριασμένη.

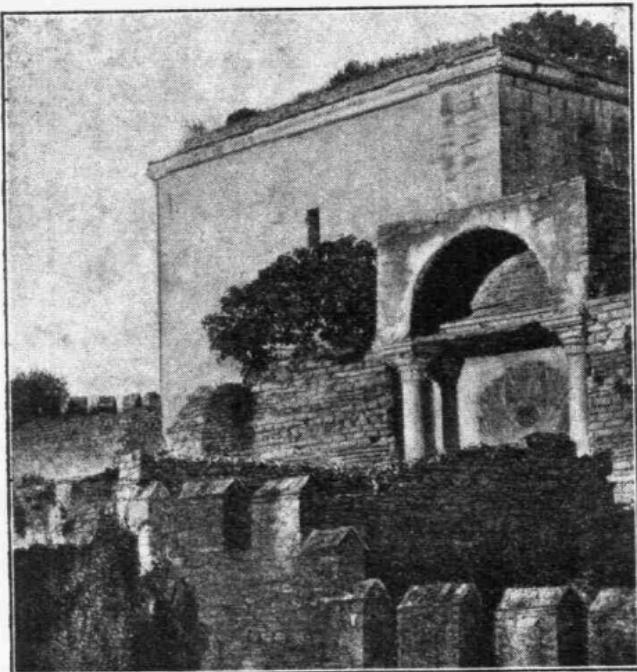
Εἰς τοὺς παλαιοὺς χρόνους θριαμβευτικὸ τόξο ἐστεφάνωνε τὴν Χρυσόπορτα καὶ δύο ἄλλες πόρτες στολισμένες μὲ ἀνάγλυφα καὶ μὲ στύλους κορινθιακούς τὴν ἐστόλιζαν ἀπὸ τὰ πλάγια. Καὶ στὴν κορυφὴ κατάχρυσο τὸ ἄγαλμα τῆς Νίκης. Ἀπὸ αὐτὴν κάτω ἐπέρνα ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία ποῦ λαμποκοποῦσε στὸ μετάξι καὶ στὸ χρυσοκέντημα μὲ ὑψωμένα λάθαρα, μὲ θυμιατά, μὲ εἰκόνας τῶν ἁγίων καὶ μὲ τρόπαια τῆς Νίκης. Οἱ φάλται ἔφαλλαν δοξολογία εἰς τὴν Παναγία: «τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια» καὶ ὁ χορὸς ἐπολυχρόνιζε τὸν αὐτοκράτορα: «πολλὰ τὰ ἔτη».

Ἐτσι ἐμβῆκε εἰς τὴν Πόλιν ὁ Φωκᾶς, ὁ Τσιμισκῆς, ὁ Βασίλειος βουλγαροκτόνος καὶ ὁ περσομάχος Ἡράκλειος. Ἐτσι ἐμβῆκε μὲ πρωτοφανῆ παράταξι ὁ Μιχαήλ Παλαιολόγος, ὅταν μὲ πονηρία ὁ Στρατηγόπουλος ἐλευθέρωσε τὴν Πόλιν ἀπὸ τοὺς Λατίνους. Καὶ σήμερα τί μένει ἔπειτα ἀπὸ αὐτά; Τίποτα.

II

Κάτω στὴν ἀκρογιαλιὰ ἑδῶ ἀπλώνονται ἥσυχα τὰ νερὰ τῆς Προποντίδος. Ἀρωματισμένο τὸ θαλασσινὸ ἀγέρι φυσῷ τόσον μαλακὰ ποῦ μόλις ρυτιδώνει τὸ νερὸ ποῦ ἀκτινοβολάει. Καὶ τὸ κῦμα σπάνει στὰ δλόσασπρα χαλίκια σᾶν νᾶρχεται νὰ τὰ φιλήσῃ. «Ω, αὐτὴ ἡ ὥρα στὴν ἀκρογιαλιὰ τῆς Προποντίδος. Τι ὥραῖος διλογάλανος καὶ καθάριος οὐρανός!»

Εἰδεις μέσα εἰς τὸ πέλαγος πῶς θαμπά μαυρίζουν τῶν Πριγκηπονήσων τὰ νησιά; Νομίζεις στὸ καμάρι τους πῶς εἶνε κύκνοι ἐπάνω

Η Χρυσόπορτα

στ' ἀργυρᾶ νερᾶ καὶ κολυμβοῦν. Καὶ πέρα ἀκόμη εἰς τὸ βάθος σεύνουν τὰ βαυνὰ τῆς Βιθυνίας, ὡσάν νὰ σχηματίζουν ζωγραφισμένο πλαίσιο δλόγυρα εἰς τὴν ὑγρὰ λεκάνη, χρώματος θαμβοῦ σκοτεινιασμένου.

Πόσο θέλω νὰ σταθῶ ἐδῶ! Ἡ φαντασία μὲ πλανῆ εἰς ταξεῖδι παλαιοῦ καιροῦ. Εἰς αὐτὰ τὰ μοσχοδολγημένα νησιά, τὰ πευκωμένα, διακρίνω ἀκόμη τοὺς ἀσπρούς τοίχους τῶν μοναστηριῶν, ὅπου τόσοι ἐκαλογέρευσαν ἀρχοντες καὶ βασιλεῖς. Ἀφῆκαν κορώνα καὶ πορφύρα διὰ νὰ σώσουν τὴν ψυχή τους μὲ θυμίαμα, μὲ μετάνοιες καὶ μὲ λιτανεῖς. Ἐδῶ ἐγήρασαν βασιλικὲς παρθένες τιμημένες ποῦ ἔφεραν τρίχινο ράσο καὶ ἔφευγαν τὴν ἀνθρώπινη φαυλότητα. Ὡ τόποι! Φαντάζομαι τοὺς παλαιούς σας χρόνους μὲ περιπάθεια καὶ γλυκα. Ἀλλὰ καὶ μὲ θυμὸ καὶ μὲ πίκρα στὴν ψυχή μου. "Αχ! τί πταῖτε! Εἰσθε ἔνοχοι καὶ δὲν εἰσθε. Σᾶς ἔξιλεώνει ἡ ἐποχή σας.

III

Τρρρρρά!... τάρα... τάρα... τάρα... τάτατατατά... ἀκούω ἔνα σάλπισμα στρατιώτου.

Τούτουτου... τούτου... τού!... τούτου... τούτου... τούτου... τού!... σαλπίζει ἄλλος παρέκει. Καὶ δεξιῷ ἀριστερῷ οἱ στρατιῶται γυμνάζονται στὴν σάλπιγγα.

Τρρρρρά!... τάρα... τάρα... τάτατατατά.....

Πολεμική μανία ένόμισα πώς έχυθη στὸν ἄέρα. Οἱ φοβεροὶ ἐκεῖνοι δύκοι τῶν Κάστρων ὡσὰν νὰ ἐμψυχώθησαν. Ἔνόμιζες δτὶ σκιρτοῦν οἱ πύργοι καὶ δτὶ βουτοῦν εἰς κουρελιασμένα καπνοῦ σύννεφα. "Ε! "Ητο πάχνη ποῦ ἐσκόρπιζε δ Ἡλιος. Τὰ τείχη εἶνε ἀψυχα πλέον καὶ ποῖον ἐνδιαφέρουν τὰ πτώματα; Πρέπει νὰ κινήσω διὰ τὸν γῦρο.

"Εμπρός!

"Αφίνω τὰ ἔπτα κάστρα τοῦ Ἐπαπυργίου καὶ παίρνω τὴν γραμμὴν τῶν μεγάλων τείχων τῆς Πόλεως. Προχωρῶ γκαλόπ τὸ ἀλογον. "Απ' ἐδῶ λαχανόκηποι καὶ μνήματα νεκροταφείου. "Απ' ἐκεῖ τὰ τείχη. "Ω ἡ διπλῆ γραμμὴ τοῦ Κάστρου! Πόσο εἶνε ἐλεεινὸ τὸ μεγαλεῖο του. Φοβεροὶ δύκοι κατάστηθα σπασμένοι. "Άλλοι ραγισμένοι ὡς νὰ κλαίουν καὶ παρέκει κολοθώματα σπασμένα καὶ δλόμονα, ὡσὰν λείφανα τῆς συμφορᾶς ἀλυωτα. Κάπου - κάπου καμμιὰ ἄγρια συκηὰ πλαγιάζει τὸν ίσκιο τῆς στὸ Κάστρο. Καμμιὰ ἀσπρη μαργαρίτα ἡ κανὲν ἀγριολούλουδο ζητεῖ νὰ τοῦ στολίσῃ σᾶν νεκράνθεμο τὸ σπασμένο του κεφάλι καὶ ἡ ὅψις τότε σοῦ κινεῖ τὸ δάκρυ. Μὰ στὰ χείλη ἐμπρός ἀμέσως χάσκουν οἱ τάφροι εἰς ὅλον τὸ μάκρος, ποῦ ἀλλοτε ἐγέμιζαν ἀπὸ νερὸ καὶ ἐφύλατταν τὴν Πόλι.

Τρρρρά... ράρα... ράρα... ράιααα..... σεύνουν ἡ τελευταῖς φωνὲς τῆς σάλπιγγος.

Καὶ προχωρῶ. "Εμπρός μου δ ἥλιος ἀκτινοβολεῖ στὰ Τείχη καὶ ἀπὸ πίσω ξετυλίσσεται ἡ Πόλις. Τὰ πολύχρωμα καὶ πολύρρυθμα σπίτια, τὰ δέκαμιὰ μὲ τοὺς ὑψηλοὺς μιναρέδες, ἡ κλιμακωτὲς ὅψεις τοῦ ὡραίου πανοράματος, δλα στὴν γραμμὴ ἀραδιασμένα.

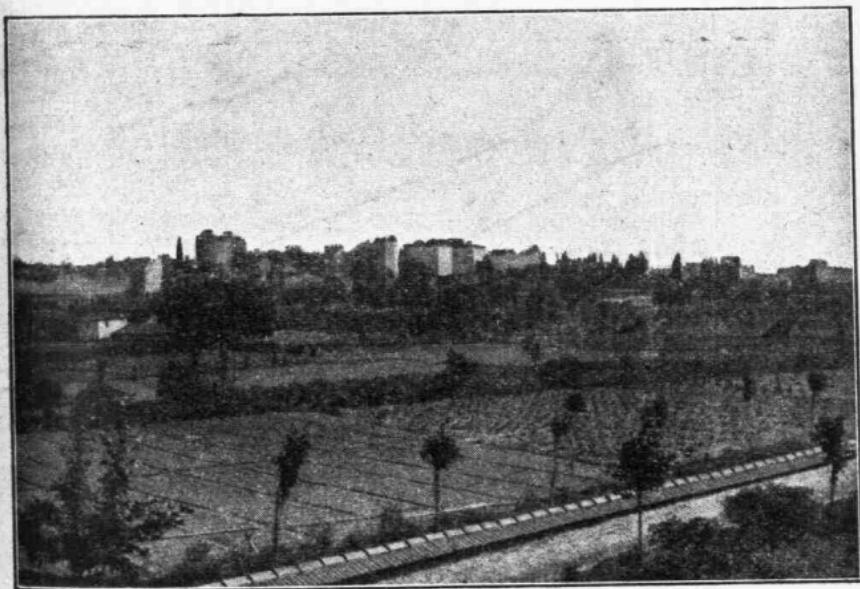
"Αφίνω τὴν πόρτα τοῦ Ρηγίου ἀντίκρυ στὰ Νοσοκομεῖα μας, περνῶ τὴν πόρτα τῶν Πηγῶν ἀντίκρυ στὸ ἀγίασμα τοῦ Βαλουκλῆ, περνῶ τὴν Μέση πόρτα τοῦ Μεμβλεχανὲ καὶ δλονὲν ἀνήφορο ἀπὸ τὴν θάλασσα φθάνω πενήντα μέτρα ὑψηλά, στοῦ Ρωμανοῦ τὴν μεγάλη πόρτα. Εἰς αὐτὸν ἐδῶ τοῦ Λύκου τὸν κάμπο ἀριστερῷ ἔγιναν ἡ σφοδρότερες μάχες. "Εδῶ ἐπιπτων ἀλλοτε κεφάλια ποῦ τώρα βλαστάνουν κουκιὰ καὶ κολοκύθια. "Εδῶ ποῦ καμπυλώνει δ δρόμος εἰς τὸ βάθος καὶ ἀνέρχεται στὸ ὕψος ὡσὰν εἰς γῦρο τεχνητό. "Εδῶ ἔγινε δ μεγάλος χαλασμὸς δταν στὴν "Άλωσι ἐκτύπα τοῦ Ούρβανοῦ τὸ τρομερὸ κανόνι ποῦ ἔσειε καὶ ἐκομμάτιαζε τὰ κάστρα. Τί μὲ σταματᾶσ' αὐτὴ τὴν μεγάλη πόρτα παραπάνω;

"Ω! ποῦ μὲ φέρεις, ἐνθύμησι, στὴν "Άλωσι τοῦ 1453! Μέσα στὴν δρμὴ τότε καὶ στὸ αἰματοκύλισμα τῆς μάχης φοβερὰ ἡκούσθη ἡ φωνή:

—"Ἐπάρθηκε ἡ Πόλις!

"Ο καβαλάρης βασιλέας μὲ τὸν δικέφαλο ἀετὸ στὸ στῆθος καὶ μὲ σπαθὶ στὸ χέρι ἦτο ἐδῶ στοῦ Ρωμανοῦ τὴν πόρτα τὴν ὥρα ἐκείνη "Εξω σὰν μυρμήγκια τὰ ἐχθρικὰ στρατεύματα ἔδραζαν στὴν δρμή, στὸ ξεφωνητὸ καὶ στὴν ἐπίθεσι. "Εστηγαν μεγάλες μηχανὲς καὶ ὑψηλὲς νὰ στέκωνται καὶ νὰ κτυποῦν ἐκείνους ποῦ ἦσαν μέσα εἰς

τὰ κάστρα. Ἐδοκίμαζαν τὴς σκάλες ἐπάνω εἰς τὰ τείχη. Ἀνοιγαν
ὑπόνομο κάτω ἀπὸ τὴ γῆ. Καὶ τὰ κανόνια ἔσειαν τὰ τείχη. Τί βοή
καὶ κρότος καὶ ἀλληλοσπαραγμός, Θεέ μου!

Τὸ Ἔπταπύργιον

Μέσα σ' δλη τοῦ πολέμου τὴν ἀντάρα δ Παλαιολόγος Κωνσταντίνος τελευταῖος ἥκουσε τὴ φωνὴ πῶς ἐπάρθηκε ἡ Πόλις. Καὶ δὲν ἐπίστευσε. "Οταν ἐγύρισε καὶ εἶδε τὴν ἀλήθεια, ὃ! τοῦ ἐπάγωσε τὸ αἷμα.

— Δὲν εὑρίσκεται ἔνας χριστιανὸς νὰ μοῦ πάρῃ τὸ κεφάλι;
Εἶπε. 'Αλλὰ καὶ δὶ' αὐτὸ ἥτον ἀργά. Μέσα εἰς τὴν Πόλιν ἐγέμισαν ἔχθροι καὶ ἔξω πατῶντες εἰς τὰ πτώματα ποῦ ἥσαν γεμάτοι οἱ τάφροι ἐφθαναν διψηλὰ ἔως εἰς τοὺς πύργους. Τὸ αἷμα τῆς σφαγῆς ἥρχισε νὰ χύνεται σᾶν βρύσες. "Ω σεῖς, ποῦ τότε μαρτυρήσατε καὶ τόρα νανούριζετε τοὺς πεθαμμένους, κυπαρίσσια. Δόστε γαλήνη περισσότερη σ' αὐτοὺς ἐδῶ ποῦ ἀδελφώθηκαν στὸν θάνατο, ἔχθροὺς καὶ φίλους. Νὰ ἡμερώσῃ τὸ ἄγριο πνεῦμα ποῦ ρυτιδώνει κάθε κορυφὴ στὸν ἰσκιο σας ἔανασσαίνῃ. 'Ασύλληπτο πνεῦμα, ποῦ βογγᾷ βαθειά - βαθειά καὶ δὲν ἀκούεται.

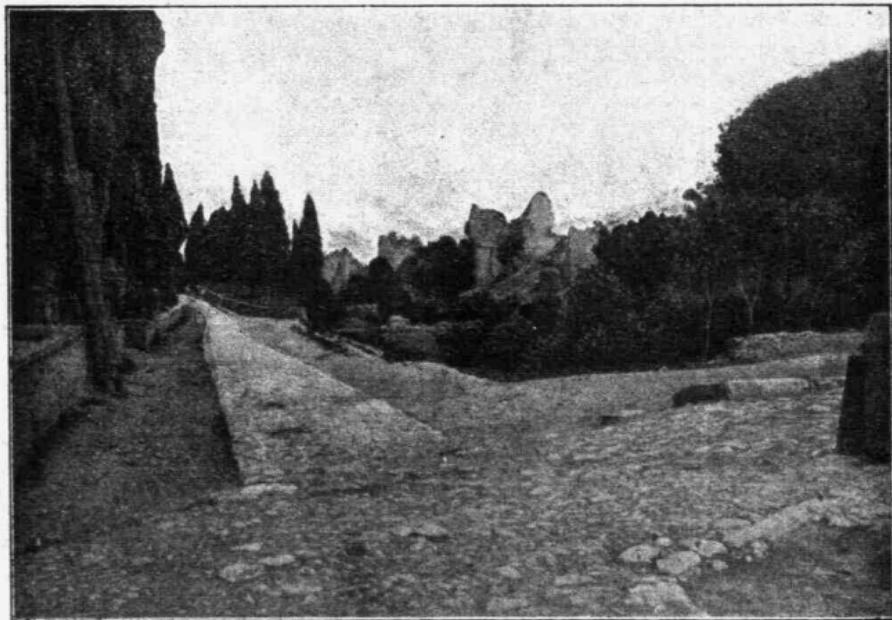
'Απ' δλη τὴν ἐνθύμιασι αὐτῇ, ποῦ βλέπω διλογώντανη ἐμπρός μου, ἔχω τὸ κεφάλι βαρημένο. Καὶ δυμας πρέπει νὰ προχωρήσω. 'Ωραῖος κατήφορος καὶ καμπυλωμένος ἀνήφορος ἀνοίγεται ἐμπρός μου. Τρέχω καὶ μετὰ δέκα λεπτὰ φθάνω τρία μέτρα ὑψηλότερα τὴν Πόρτα τὴν Πολύανδρο, τοῦ Ἐδενέ - καπού. Τὰ ίδια τείχη, οἱ ίδιοι:

πύργοι, οἱ ἵδιοι τάφοι καὶ τὰ ἵδια κυπαρίσσια. Μόνον τὰ βραχνόφωνα μαῦρα πουλιά, ἥ κάργες, περιμένουν φρόνκαλα καὶ σκουπίδια ποῦ φέρνουν ἀπὸ τὴν Πόλιν ἔξω ἐδῶ διὰ νὰ γεμίσουν τοὺς τάφους.

Ἄλλὰ τὶ ώραία εἰνε ἡ Πολύανδρος αὐτὴ πόρτα τοῦ Ἐδερνέαπον. "Ἐνα μεγαλεῖο ἔχει πολὺ ἐπιβλητικό καὶ στὸ πλάγι της ἔνα μεγάλο τζαμί πολλῆς ἀξίας. Ὁ πολιορκητής σουλτάνος τρεῖς ἡμέρας ἀργότερον ἐμβῆκε ἀπὸ αὐτὴν τὴν πόρτα εἰς τὴν Πόλιν. Καὶ ἀπὸ τότε κάθε νέος σουλτάνος ζωσμένος στὸ Ἐγκούπ τὸ σπαθί του ἀπὸ αὐτὴν τὴν πόρτα ἐμβαίνει καὶ ἐπισήμως ἀνέρχεται τὸν θρόνο. "Ολα δὲ αὐτὰ τὰ μεγάλα τείχη ἀπὸ τὴν Χρυσόπορτα ἔως ἐδῶ ἔκτισε μὲ μεγάλο πνεῦμα καὶ ώχύρωσε ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος χάρις εἰς τὸν ὄνομαστὸν ἀρχιτέκτονα τὸν Ἀνθέμιο. Διπλᾶ τείχη, δυνατοὺς πύργους, διπλές πόρτες καὶ μεγάλους τάφους. Μὲ τὰ τείχη αὐτὰ ἐμεγάλωσε ἡ παλαιὰ Πόλις τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἡ δποία ἔφθανε ἔως εἰς τὴν πόρτα Αἰμιλιανοῦ Δαούτ πασᾶ καὶ ἔως "Ἐξ Μαρμάρων. Ἡ δὲ πεντάλοφος ἔγινε ἑπτάλοφος.

IV

Δέκα πέντε μέτρα ὅψος καὶ περισσότερο ἀπὸ ἔνα μέτρο πάχος ἔχουν τὰ φοιερὰ αὐτὰ τείχη τῆς Πόλεως. Εἰνε κτισμένα εἰς δύο

Μέση Πόρτα

γραμμές παράλληλες ποῦ ἀφίνουν ἀνάμεσά των τόπο, τὸν Περίβολο, σοσις φθάνει διὰ νὰ πολεμοῦν σὲ στρατιώτας. Εἰς κάθε μικρὰ ἀπό-

στασι κάποτε τὸ ἑσωτερικὸ κάστρο καὶ κάποτε τὸ ἑξωτερικὸ ἔχουν πύργους ὑψηλοὺς καὶ δυνατούς διὰ νὰ πολεμοῦν στὴν κορυφὴ καὶ μέσα των νὰ κοιμοῦνται στρατιῶται. Διπλα στοὺς πύργους εἰνε πόρτες σιδηρένιες μέσα κ' ἔξω ποῦ μόνον εἰς καιρὸ εἰρήνης ἤσαν καὶ ή δύο ἀνοικτές.

Αὐτὰ τὰ φοβερὰ τείχη εὗρισκαν τῆς Εύρώπης καὶ Ἀσίας οἱ λαοὶ δταν ἥρχοντο κατὰ τῆς Πόλεως. Αὐτὰ ἐσκέφθησαν ὁ Ἀττίλας καὶ οἱ Γότθοι καὶ ἐστρεψαν ἀλλοῦ τὴν δρμήν των. Καὶ η Πόλις ἐνομίζετο ἀπόρθητος.

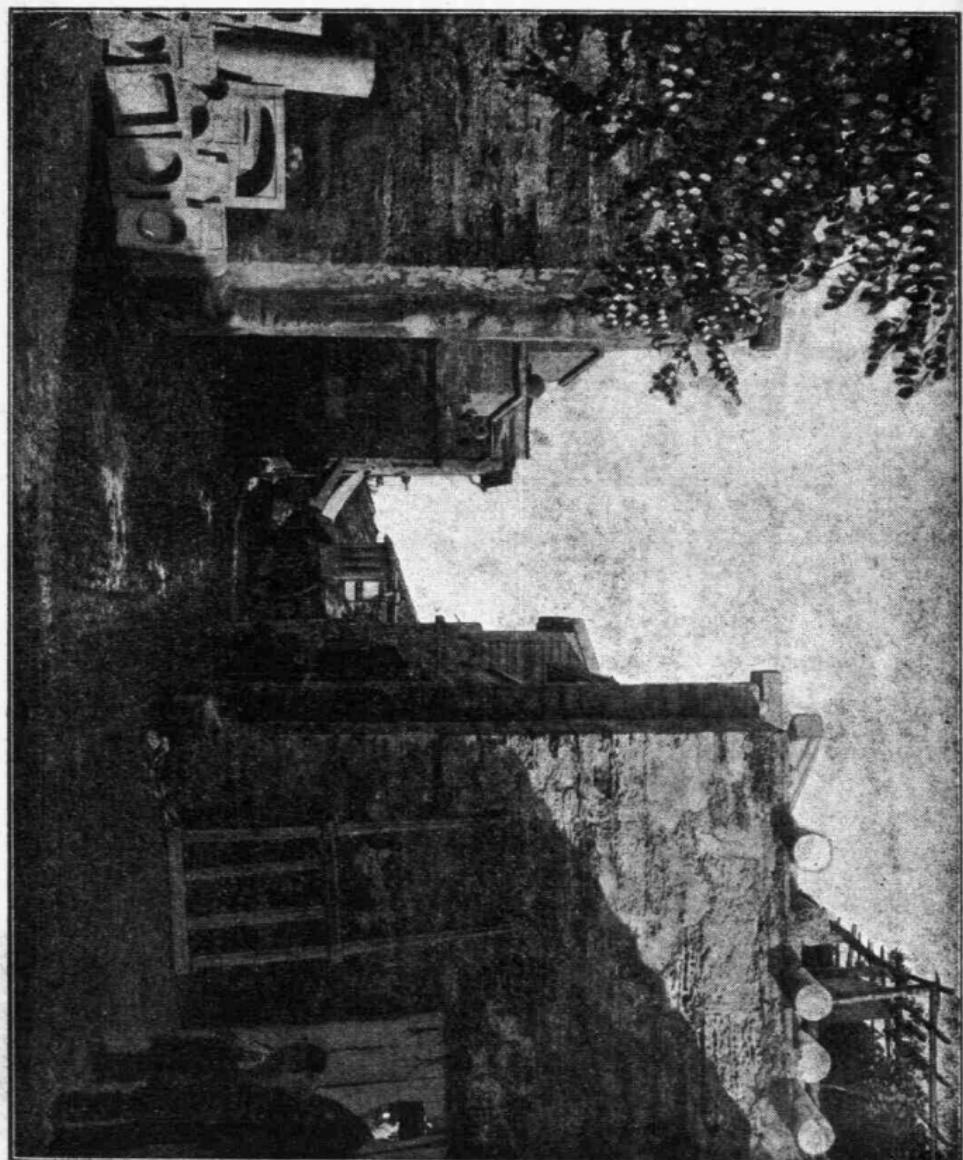
Στὴν ὁχυρωματικὴ αὐτὴ τῶν Κάστρων μὲ μεγάλη μαθηματικὴ ἀξία ἔδιογθεὶ ἡ ὑδραυλικὴ. Πέρα ἔως πέρα καὶ πλαγίως εἰς τὰ τείχη ἤσαν τάφροι ἀνοιγμένοι πλάτους εἴκοσι μέτρων καὶ δὲν ξεύρω πόσου βάθους. Καὶ στὰς πολιορκίας ἥρχοντο ἀπὸ μυστικὸ δρόμο τὰ νερὰ καὶ ἐγέμιζαν τοὺς τάφρους γύρω - γύρω ὧσαν νὰ ἔπλεε ἡ Πόλις. Τεράστιες δεξαμενὲς καὶ κιστέρναι μὲ στύλους φοβεροὺς ἐκτίσθησαν ὑπόγειοι γεμάτες νερὰ διὰ νὰ μὴ διψάσῃ ἡ Πόλις. Καὶ τὰ νερὰ ἥρχοντο ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Σουλού κουλέ ἀπὸ τὸν ποταμὸ τὸν Λύκο. Μὰ δὲν ἔδιλεπες πῶς ἥρχοντο καὶ ἀπὸ ποῦ. Χίλια παραμύθια ἐπλαττον ἔχθροι καὶ φίλοι διὰ τὰ θαύματα αὐτὰ τῆς Πόλεως, διὰ τῆς Ἀνατολῆς τὴν μάγισσα.

V

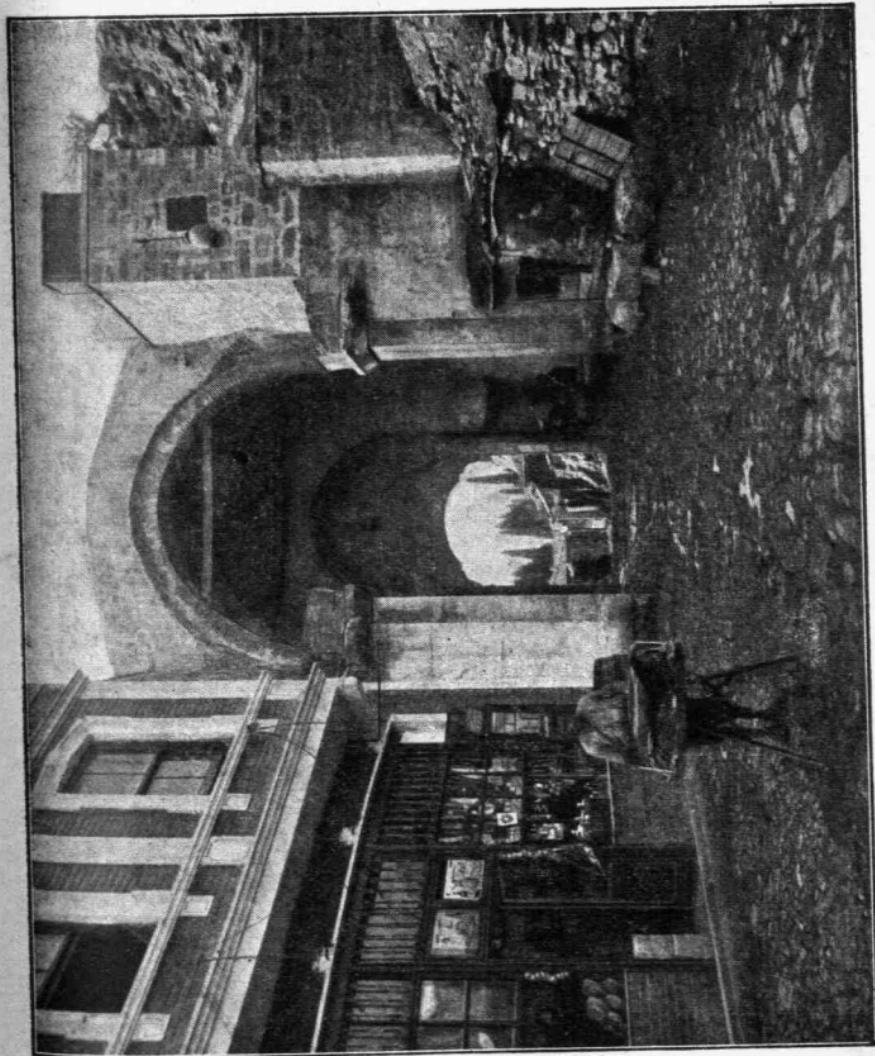
'Απὸ τὸ ὄφος αὐτῆς τῆς πόρτας Ἐδιρνέ - καπου ἡ Πόλις καταβαίνει εἰς τὴν θάλασσα τοῦ Κερατίου κόλπου. Φοβερὰ ἐξακολουθοῦν καὶ ἐδῶ τὰ τείχη ποῦ στολίζει τὸ παλάτι τοῦ Βελισσαρίου ἡ τὰ Κύρου, ὅπως ἔλεγαν τότε. 'Αλλ' ἐδῶ κοντά μόλις μαντεύω τὰ δεσμωτήρια τοῦ Ἀνεμᾶ καὶ τὸν πύργο τοῦ Ἰσαακίου Ἀγγέλου. 'Απ' ἔξω εἰνε ἡ Καρσία Πόρτα τοῦ Ἐγρέ - καπου. 'Αλλὰ ποῦ εἰνε ἡ μυστικὴ Κερκόπορτα ποῦ ηῦραν εἰς τὴν "Αλωσιν ἀνοικτὴ οἱ Τοῦρκοι καὶ ἐξαφνικὰ ἐμβῆκαν εἰς τὴν Πόλιν;

"Ολος δ κατήφορος αὐτὸς ἥτο ἄλλοτε τὸ μεγάλο ἐξοχικὸ παλάτι τῶν Βλαχερνῶν. Τὸ ὄνομαστὸ παλάτι τῶν αὐτοκρατόρων ποῦ εἶχε ἀλάλητα πλούτη μαζευμένα. Τὰ ἔδειξε κάποιος αὐτοκράτωρ εἰς τοὺς πρώτους σταυροφόρους καὶ διήγειρε τὰ ὅνειρα καὶ τὴν ζήλεια τῶν φράγκων νὰ τὰ κατακτήσουν. Πλαγίως ἥτο τὸ ὄνομαστὸ ἀγίασμα τῶν Βλαχερνῶν ποῦ ἔσωσε ποτὲ τὴν Πόλι μὲ μεγάλο θαῦμα. Τότε ἐτονίσθη δ Ὑμνος δ Ἀκάθιστος. Καὶ δ αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος ἔκτισε αὐτὸ τὸ μεγάλο τείχος νὰ περιλάβῃ μέσα εἰς τὴν Πόλι παλάτι καὶ ἀγίασμα. Τὸ τεῖχος αὐτὸ ἐδιπλασίασε ἄλλος αὐτοκράτωρ, Λέων δ Ἀρμένιος, μὲ κάστρο πλέον δυνατὸ ἔως εἰς τὴν θάλασσα, στοῦ Κυνηγοῦ τὴν πόρτα, Ἀΐδαν - σεράϊ.

Καὶ εἶμαι τώρα εἰς τὴν θάλασσα τοῦ Κερατίου κόλπου. Τὸ ἀγίασμα τῶν Βλαχερνῶν μόνον σώζεται ἀκόμη καὶ ἡ Παλατιανὴ συνοικία εἰνε σήμερον ἔρατη—δ Βαλατᾶς. Συνέχεια εἰς τὸ ἀγίασμα εἰνε εἰς τὴν σημερινὴ Λόνδζα δ Ἀϊ Δημήτριος δ Κανάθης. 'Αλλὰ ποῦ εἰνε τῆς παραλίας αὐτῆς τὰ τείχη ποῦ ἔκτισαν οἱ βασιλεῖς Παλαιολόγοι

Ἡ Πόρτα τοῦ Ρωμανοῦ

‘Η Πόρτα «Πολύανδρος»

Ανδρόνικος και Μιχαήλ; Δὲν τὰ ἀναγνωρίζω. Ἀλλοῦ εἶνε σύρριζα τὰ κάστρα πεσμένα και ἀλλοῦ ἔγιναν θεμέλια σπιτιών.

Καὶ τώρα νά! τὸ Φανάρι. "Οπου ἐμεγάλωσε ἡ καρδιά του και ἐνανουρίσθη τὸ Γένος μας. Σ' αὐτὰ τὰ ἑρεπιωμένα ἀπέραντα ἔύλινα σπίτια μὲ τῆς πέτρινες καμάρες ἐκάθηντο οἱ δραγουμάνοι τῆς Πόρτας, οἱ ἄρχοντες τῶν Πατριαρχείων, οἱ ὁσποδάροι και οἱ ποστέλινοι τῶν ἡγεμονιῶν, δπως και οἱ τσελεμπῆδες τοῦ ἔθνους. Ἐδῶ ἐγίνοντο τὰ συμβούλια τῶν γερόντων ἀρχιερέων και τῶν λαϊκῶν ἀρχόντων πότε μὲ βυζαντινισμὸν και μὲ κακία, ἀλλὰ και πότε μὲ θυσία διὰ τὸ Γένος μας. Μέσα εἶνε τὸ Φανάρι, ποῦ μόλις ἐθράδυαζε ἔκλεισαν ἢ σιδηρένιες πόρτες, και ἔξω τὸ Ἐξωφάναρο ποῦ ἔκλειε ἀργότερα τὴν συγκοινωνία. Ἐδῶ ἐμαρτύρησε μέσα ἵσως σ' ἐλαττώματα ἡ μεγάλη ἀρετὴ τοῦ αἰλήρου μας!"

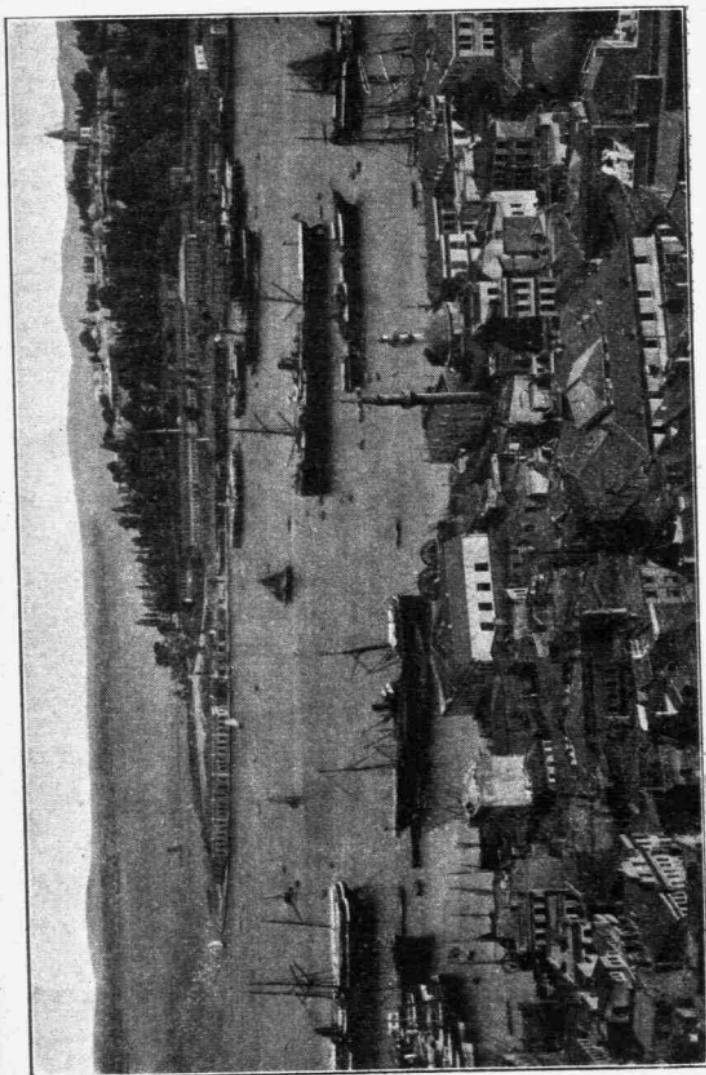
Καὶ στὸ Φανάρι πλάγι εἶνε τὸ Πετρῆ - καπου, ἡ τελευταία ἄκρα τῆς παλαιᾶς πόλεως τοῦ Μ. Κωνσταντίνου. Ἐδῶ ἦτο τὸ ὄνομαστὸ γυναικεῖο μοναστῆρι και κατόπι τῆρχιζε τὸ Δζουνταλὶ μὲ τὴν Παναγία τῶν Ρόδων ὑψηλά, Γκούλ δζαμι. Τὰ κάστρα ἐδῶ κάπου φαίνονται και κάπου λείπουν δλότερα. Σώζονται μόνον ἢ πόρτες ποῦ ὄνοματίζουν τῆς συνοικίες. Περνῶ τῶν Καπνῶν τὸ Μονοπώλιο, περνῶ τὴν κάτω γέφυρα και φθάνω εἰς τὰς ἀγοράς. Κατὰ σειρὰ εἶνε τὰ ἔερα φροῦτα, τὰ τυριά, τὰ βούτυρα, τὰ χαβιάρια, τὰ σαράφικα ἔως στὴν μεγάλη Γέφυρα ποῦ ἔνωνε τὸ Γενῆ Δζαμὶ μὲ τὸν Γαλατᾶ. Ἐδῶ ὑπῆρχε ἄλλοτε ἡ μεγάλη σιδερένια ἀλυσίδα ποῦ ἔκλειε τὸ στόμα τοῦ Κερατίου Κόλπου, ὥσάν ἄλλο κάστρο εἰς τὴν θάλασσαν ἐπάνω.

"Απὸ τὴν Γέφυρα αὐτὴ ἀρχίζει ἡ καμπή και δ γῦρος τοῦ Βυζαντίου. Εἶνε ἡ παλαιὰ ἀποικία ποῦ ἔκαμπαν ἀποικοι ἀπὸ τὰ Μέγαρα, τώρα και περισσότερα ἀπὸ δύο χιλιάδες χρόνια. Δυνατὰ τείχη ἦσαν και τότε εἰς τὸ Βυζαντίο ποῦ μὲ δυσκολία τὰ ἔκυρίευσεν δ Φίλιππος τῆς Μακεδονίας. Ἐδῶ κατόπι τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἔνωμένο μὲ τρία ἄλλα μικρότερα παλάτια. Και ἀνάμεσά τους ἦσαν τρίκλινα, ἦσαν πύργοι, ἦσαν ἔκκλησίαι και μοναὶ κτισμέναι, δλα ἀναμεταξύ των ἔνωμένα. "Εἶησαν εἰς αὐτὰ ὅγδοήντα αὐτοκράτορες. Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐδόξασαν κι' ἄλλοι ἐμαύρισαν τὴν ἔθνική μας ἴστορία.

Τὰ τείχη δσα βλέπω σήμερα εἶνε μεταγενεστέρων χρόνων. Και μέσα δ τόπος κατέχεται ἀπὸ μουσεῖα. Εἶνε τὸ θησαυροφυλάκιο και τὸ μεγάλο μουσεῖο. Και κυριαρχεῖ εἰς δλα τὸ ιστορικὸ σεράγι τῶν σουλτάνων. Μοναδικὴ θέα, σπάνιο αλιμα. Ἀλλὰ δὲν κάθεται κανεὶς ἐδῶ. "Ο τόπος εἶνε ιερός. Παλαιὸς χρησμὸς ἐμποδίζει στοὺς Ὀθωμανοὺς νὰ ἔχουν ἐκεῖ τὸ σουλτανικὸ παλάτι των. Ποῦ εἶνε δμως οἱ εἴκοσι ἑπτὰ ἐκεῖνοι πύργοι ποῦ ἀντήχουν στοὺς κατοίκους τοῦ ἀνέμου τὴν πνοή και ἔδιδε ὑλικὸ εἰς τόσα παραμύθια;

VI

Εἰς τὸ Βυζαντίο δ γῦρος πρέπει νὰ γίνῃ και ἀπὸ τὴν θάλασσα, τὴν πολυκύμαντο και δρμητικὴ θάλασσα τοῦ Σιρκεδζῆ. Τί ὠραία και

Τὸ Βυζάντιον

καμπύλη είνε γη γραμμή τῆς παραλίας! Τὸ καὶκι δὲν προχωρεῖ μὲ τὸ κουπὶ ἀν δὲν τὸ τραβήξουν μὲ σχοινὶ ἀπὸ τὴν ἔηρά. Τὸ ρεῦμα θὰ τὸ παρασύρῃ.

Τὰ ἐρείπια τῆς προκυμαίας δὲν μὲ φανερώνουν οὕτε τοὺς ναυστάθμους οὕτε τὰ λιμάνια τοῦ στόλου τῶν βυζαντινῶν. Καὶ δῆμως πρὶν ἀκόμη θαλασσοκρατήσουν γη Γένουα καὶ γη Βενετία ἐθαλασσοκράτει τὸ Βυζάντιον. Ζητῶ τῆς ἀποδάθρες ποῦ ἔστεκαν τὰ κατικα τῶν αὐτοκρατόρων· ζητῶ τῆς προκυμαίες ποῦ ἦσαν κάτω ἀπὸ αὐτὰ τὰ παλάτια καὶ δὲν εὑρίσκω τίποτε. Μόνον τὸ κῦμα δρμητικὸ καὶ ἀφρισμένο μένει πάντα τὸ ἵδιο ποῦ στέλλει δε Βορρᾶς ἀπὸ τὸν Βόσπορο καὶ στροφογυρίζει ἐδῶ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Προποντίδος.

Μόνον πλάγι εἰς αὐτὰ τὰ ἐρείπια τῆς προκυμαίας βλέπω τὸ μεγάλο ὑπόγειο ποῦ ἥρχιζε ἀπὸ τὸ Δεσμωτήριο τοῦ Βουκολέοντος καὶ ἔφθανε ὡς στὴν θάλασσα. 'Απ' ἐδῶ ἐρρίπτοντο οἱ πολιτικοὶ καταδίκοι εἰς τὸν πολυκύμαντο γιαλὸ καὶ ἐτελείωναν τὰ μαρτύρια τῶν ὑπόπτων. Κάπου ἐδῶ ἥτο στημένον τὸ ἄγαλμα τοῦ παλαιστοῦ λέοντος καὶ ἐδῶ κάπου ὑπῆρχε δι μεγάλος ἔενών τοῦ αὐτοκράτορος Ἰσαακίου. 'Αλλὰ πῶς ἐσκέπασε γη εἰς τὴν παραλία κάτω τὰ μεγάλα λιμάνια; Ποῦ είνε τὸ λιμάνι τοῦ Ἐλευθερίου ποῦ ἐστόλιζε δι στόλος τῶν Βυζαντινῶν; Μόνον σώζεται τὸ μικρὸ λιμάνι τῶν Σοφιανῶν «Κάτεργα λιμάν» διπού ἐπὶ Κωνσταντίνου Πωγωνάτου ἥτο ἀραγμένος δι βασιλικὸ στόλος. Κ' ἔκει ποῦ ἦσαν οἱ ναύσταθμοι; Η' δεξαμενές, φυτεύουν τώρα οἱ κηπουροὶ τὰ λάχανά τους.

Ψύηλὰ ἀπὸ τὴν παραλία ἔειτυλισσεται εἰς ὧραῖς πανόραμα γη πλευρὰ αὐτὴ τῆς Πόλεως. 'Ο 'Ηλιος δύει μέσα σὲ χρυσᾶ καὶ σὲ ἀργυροκόκκινα σύννεφα. Προθάλλει ἐμπρός μου γη Ἀγία Σοφία καὶ στὸ βάθος μόλις διακρίνω τὸν Ἰππόδρομο διπού τόσες φορὲς ὡργίασε δ λαὸς καὶ ἀλλοτε ἐκαρδιοκτύπησε εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν Πρασίνων καὶ Βενέτων. "Ολη αὐτὴ γη ἀκρα μὲ τὰ δζαμιὰ καὶ μὲ τὰ πολλὰ τὰ χρώματα εἰς κάθε ἀποφί της δμοιάζει ἀμφιθέατρο μοναδικὸ στὸν πλοῦτο. Καὶ εἰς τὴν ἀκρη νά, πάλι! τὰ Κάστρα. Τὸ Ἐπταπύργιο μὲ τὰ μεγάλα τείχη καταβαίνουν ὡσὰν γίγαντες δεμένοι εἰς τὴν θάλασσα. Τὶ δφελος!

Η Σπάρτη ἐκήρυξε ποτε πῶς τῆς είνε τὰ τείχη περιττὰ δταν ἔχη ἄνδρας. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ χίλια τόσα χρόνια τὴν ἐδικαίωσε γη Πόλις. Εἶχε τείχη καὶ δὲν εἶχε ἄνδρας. Τὶ εἶχε τότε παρὰ πτώματα!

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Ε Δ Ω Κ' Ε Κ Ε Ι

* Εἰς μερικοὺς ἀνθρώπους τὸ πνεῦμα χρειάζεται διὰ νὰ συγκαλύπτῃ τὴν μωρίαν των.

* Υπάρχουν ἄρδοες, οἱ δποῖοι δὲν διμιλοῦν δταν πρέπη καὶ γυναῖκες, αἱ δποῖαι δὲν σιωποῦν δταν πρέπη.